

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Brno

Zpracovatel:
Odborný tým Projektu

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přináší důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

Brno je krajským městem Jihomoravského kraje a jeho správní obvod (dále jen SO) je jedním z celkem 21ti správních obvodů kraje. Je tvořen jedinou obcí a jeho stručná charakteristika je dána následujícími údaji:

- počtem obyvatel 378.327 je největší v kraji;
- rozlohou 230 km² je 8. nejmenší v kraji.

Vzhledem k uvedené charakteristice a také faktu, že Brno je druhým největším městem České republiky, je třeba specifičnost SO ORP Brna vnímat i při hodnocení předložených závěrů. Např. rozptyl pro kritérium počet obyvatel jádrové obce bylo nutné snížit až pod hranici 100.000, aby bylo možné dosáhnout alespoň minimálního počtu pěti srovnávaných SO ORP – viz dále.

Tabulka 1: Komparace vybraných SO ORP v Jihomoravském kraji

Území SO ORP	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Brno	1	378 327	378 327	230
Břeclav	18	59 742	24 925	439
Hodonín	18	61 402	25 094	286
Rosice	24	24 904	5 790	174
Šlapanice	40	63 498	7 076	343
Znojmo	111	91 197	33 964	1 242
Průměr za kraj	32	55 650	29 587	343

Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdviženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP Jihomoravského kraje a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obyvatel SO, počtem obcí SO a počtem obyvatel jádrového města):

- SO ORP s počtem obyvatel v intervalu nad 140.000 obyvatel¹ (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Hradec Králové, Liberec, Olomouc, Ostrava, Plzeň, České Budějovice);
- SO ORP s počtem obcí ve správním obvodu 0 – 4 obcí² (celkem 4 srovnatelné SO ORP: Bohumín, Karviná, Orlová, Český Těšín);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce nad 95.000³ (celkem 4 srovnatelné SO ORP: Liberec, Ostrava, Olomouc, Plzeň).

2. Ekonomická výkonnost

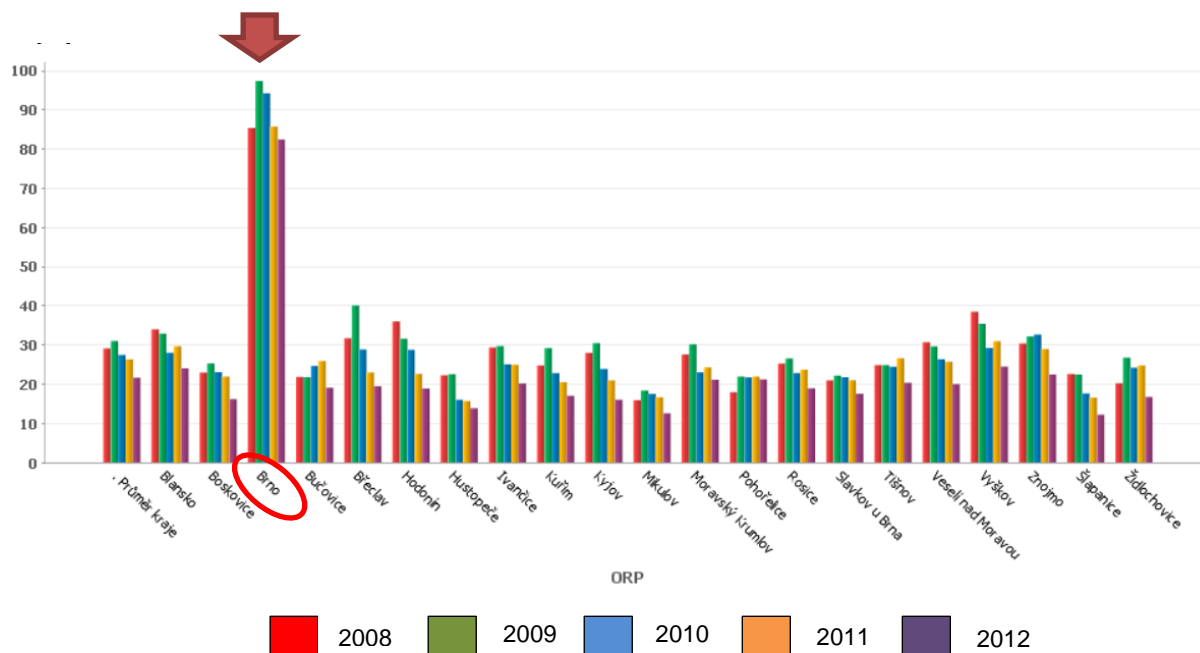
Mezi ukazateli ekonomické výkonnosti je zajímavé srovnání **běžných výdajů** SO ORP Brno s dalšími obvody v rámci Jihomoravského kraje. Z hlediska rozpočtového hospodaření v oblasti běžných, tj. každodenních výdajů v přepočtu na obyvatele vydával brněnský obvod v průběhu sledovaných 5ti let zhruba trojnásobně vyšší prostředky než ostatní obvody (nebo než krajský průměr) – pohybovaly se v rozmezí 82,4 až 97,4 tis. Kč/obyv. To odráží i nejvyšší průměrná hodnota ve výši ca 89 tis. Kč/obyv. Analogické výsledky přináší i srovnání dle kritéria počtu obcí v obvodech.

¹ Vyjma hl. m. Prahy.

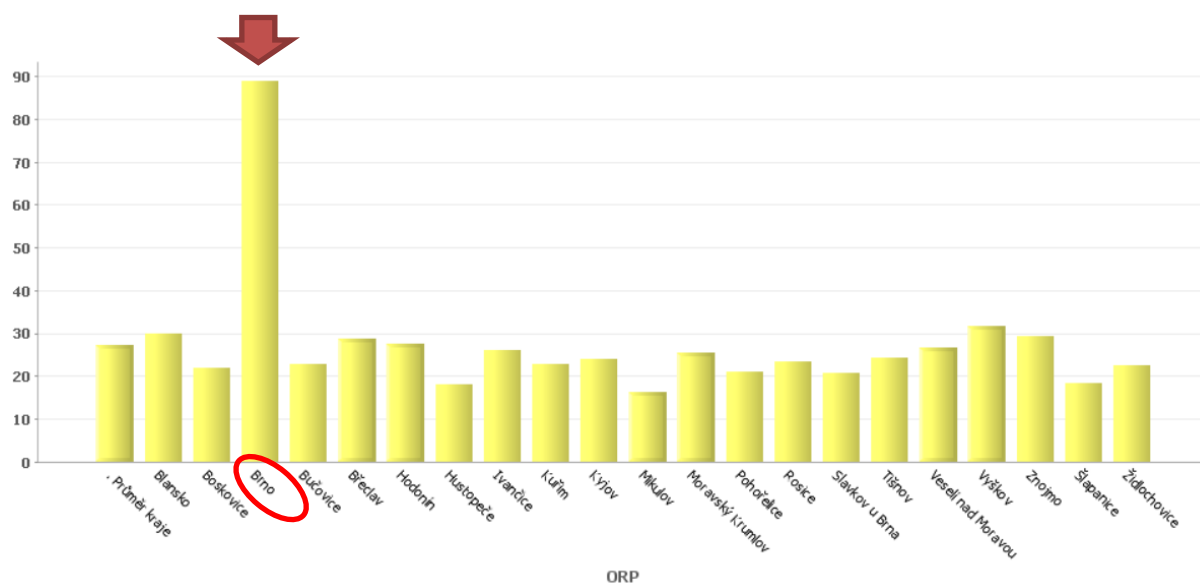
² Vyjma hl. m. Prahy.

³ Vyjma hl. m. Prahy.

Obrázek 1: Běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Jihomoravského kraje) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

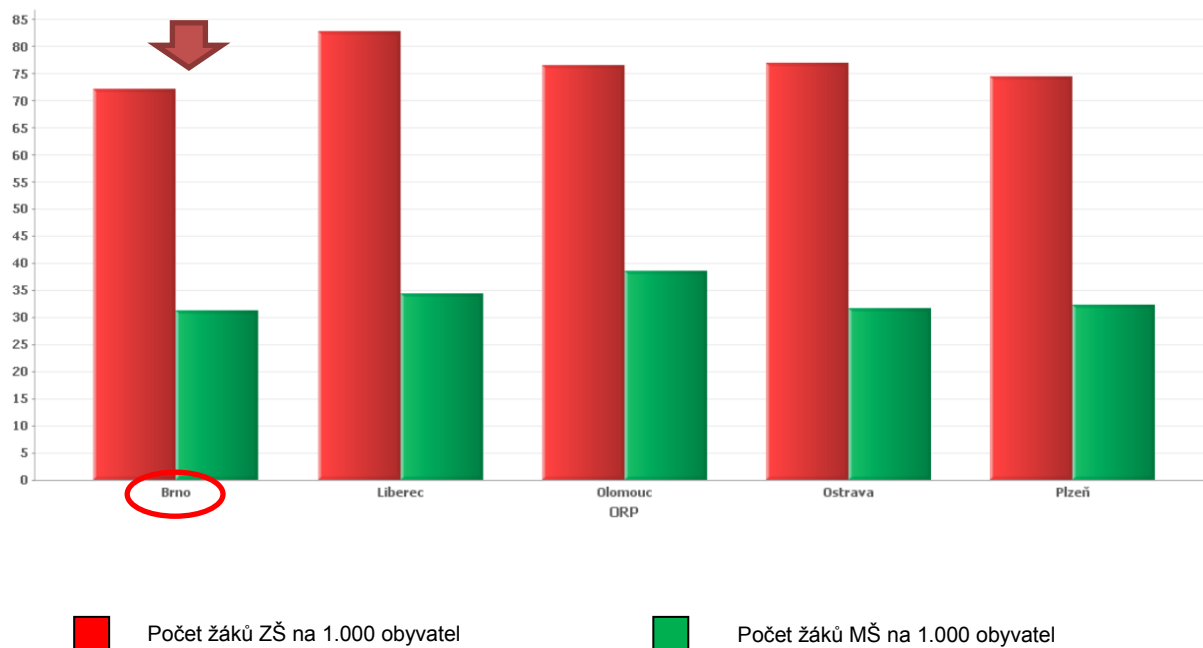
Obrázek 2: Průměrné běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Jihomoravského kraje) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

3. Předškolní a školní vzdělávání

V oblasti předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Brno zejména porovnání **počtu žáků mateřských a základních škol** na 1.000 obyvatel. Brněnský obvod má mezi obvody s podobnou velikostí jádrové obce nejméně žáků na 1.000 obyvatel: 72,1 v ZŠ, respektive 31,1 v MŠ. Viz obr. č. 3.

Obrázek 3: Počet žáků MŠ/ZŠ na 1.000 obyvatel (kritérium: velikost jádrové obce nad 95.000⁴ obyv.)

4. Odpadové hospodářství

U problematiky odpadového hospodářství je z hlediska benchmarkingu významné srovnání **měrné produkce komunálního a směsného komunálního odpadu** (dále KO a SKO) a **produkci tříděného odpadu**. Produkci KO je SO ORP Brno mezi obvody s podobným počtem obcí na posledním místě s celkovou výší ca 300 t/1.000 obyv., stejně tak produkci SKO 185,5 t/1.000 obyv. A také produkce tříděného skla a plastu včetně nápojových kartonů je minimální: 2,3 t/1.000 obyv., respektive 3,4 t/1.000 obyv. Naproti tomu produkci tříděného papíru převyšuje brněnský obvod ostatní téměř dvojnásobně: 28,4 t/1.000 obyv.

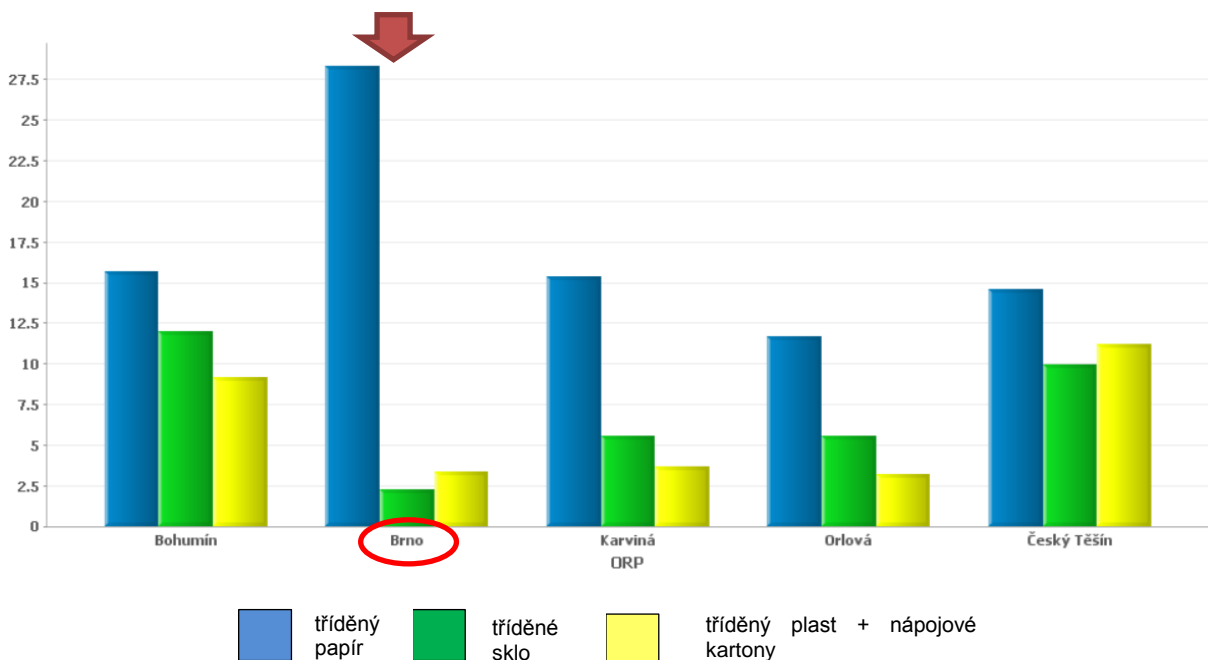
⁴ Vyjma hl. m. Prahy.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

Obrázek 4: Měrná produkce KO a SKO vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 0 – 4⁵; v t/1.000 obyv.)

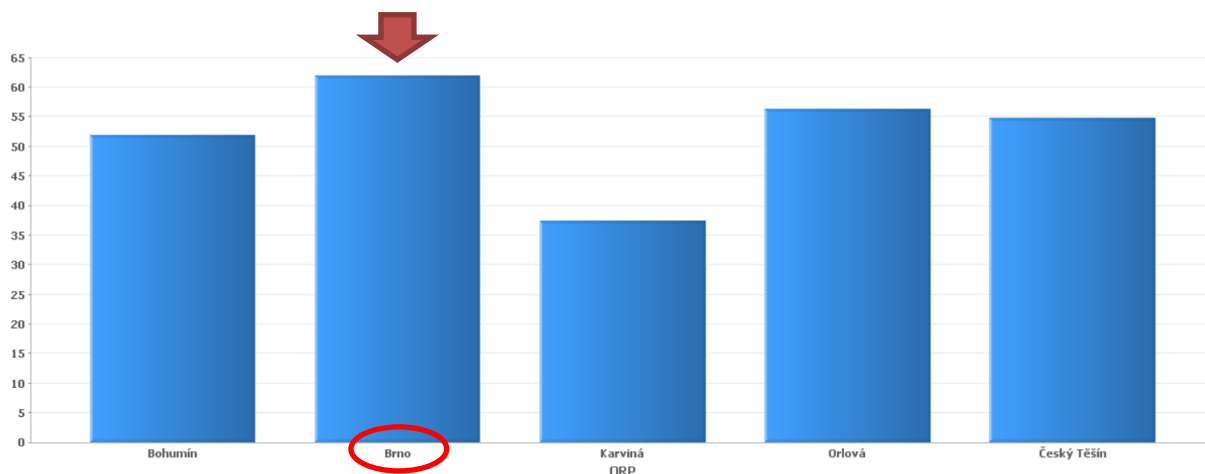
Obrázek 5: Měrná produkce tříděného papíru, tříděného skla, tříděného plastu + nápojových kartónů vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 0 – 4; v t/1.000 obyv.)

⁵ Vyjma hl. m. Prahy.

Zároveň má také SO ORP Brno největší **podíl SKO** na celkovém množství vyprodukovaného **KO** – 62%. Viz následující graf.

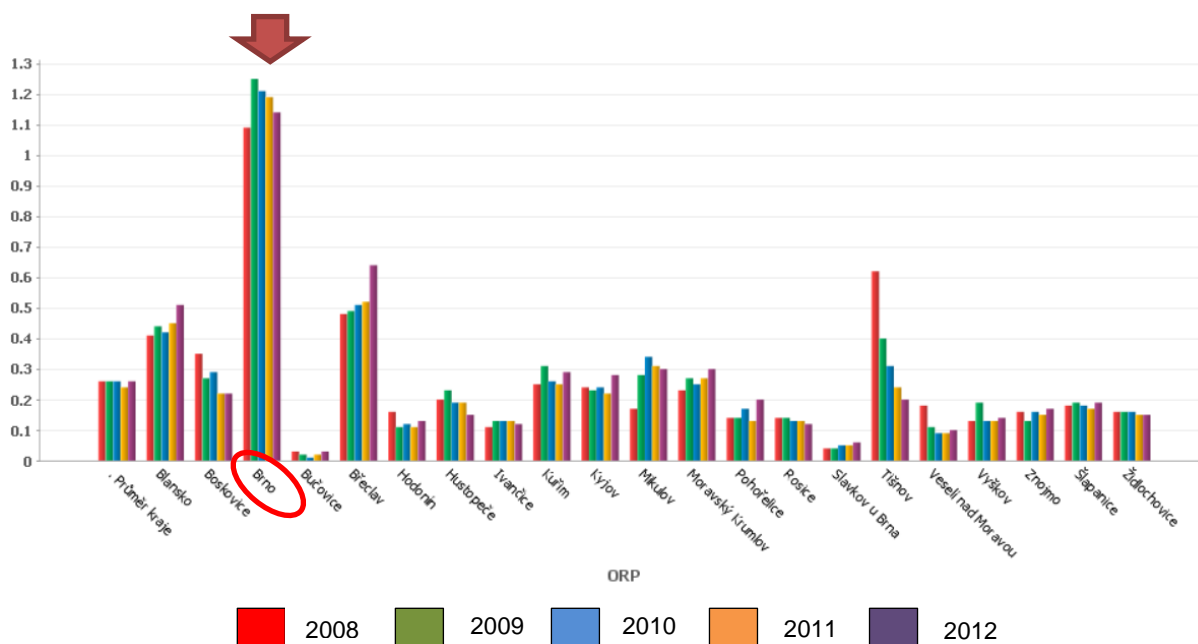
Obrázek 6: Podíl SKO na KO vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 0 – 4; v %)

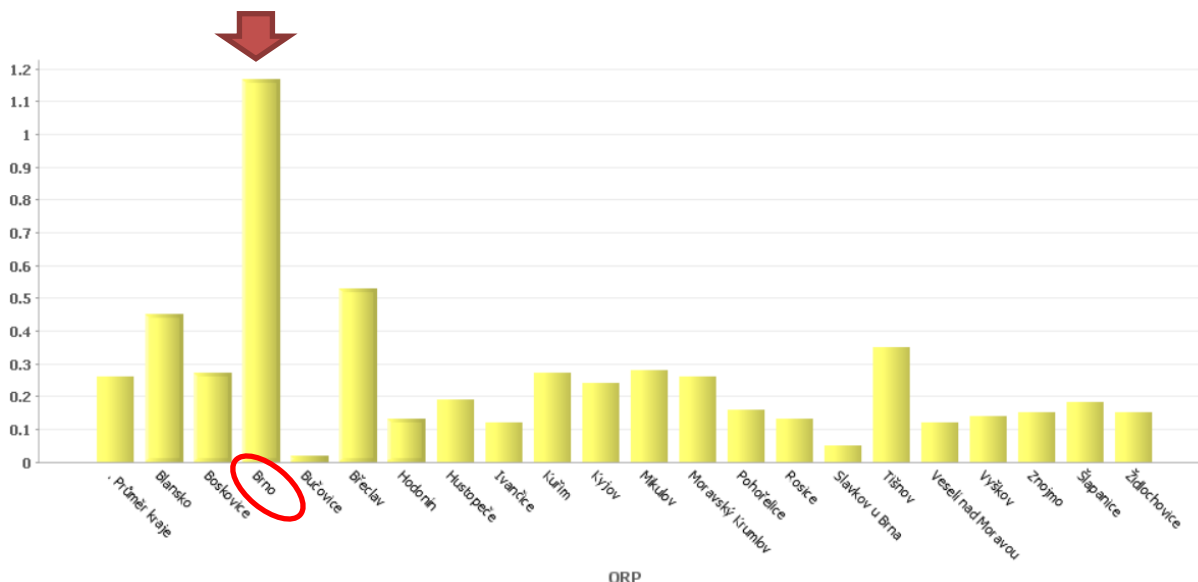
5. Sociální služby

V oblasti sociálních služeb je třeba vyzdvihnout srovnání **běžných výdajů na obyvatele**. SO ORP Brno dosahoval z tohoto pohledu v letech 2008 – 2012 zdaleka nejvyšších hodnot z SO ORP Jihomoravského kraje. To ukazuje i celkový průměr za sledované období, jehož hodnota je 1,17 tis. Kč/obyv./rok. (průměr za kraj je 0,26 tis. Kč/obyv./rok – tzn. téměř pětkrát nižší). Přitom však zaznamenávají běžné výdaje od r. 2009 trvalý pokles, do roku 2012 se snížily z 1,25 na 1,14 tis. Kč/obyv. Viz obr. č. 7 a 8.

Obrázek 7: Běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Jihomoravského kraje) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

Obrázek 8: Průměrné běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Jihomoravského kraje) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP Brno	
základní charakteristika	<p>Brno je 2. největším městem ČR a krajským městem Jihomoravského kraje. Jeho SO je jedním z celkem 21ti správních obvodů kraje. Je tvořen jedinou obcí a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • počtem obyvatel je největší v kraji • rozlohou je 8. nejmenší v kraji
ekonomická výkonnost	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoké běžné výdaje na obyvatele
předškolní a školní vzdělávání	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nízký počet žáků MŠ a ZŠ na 1.000 obyvatel
odpadové hospodářství	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nízká měrná produkce KO a SKO • vysoká produkce tříděného papíru • nízká produkce tříděného skla a plastu • vysoký podíl SKO na KO
sociální služby	<p><i>v rámci benchmarkingu SO ORP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoké běžné výdaje na sociální služby na obyvatele

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad